

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

Algeriet – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 30 juni 2019

I. SAMMANFATTNING

Algeriet befinner sig sedan början av 2019 i en omfattande politisk och social omställningsprocess och situationen utvecklas löpande. Vissa förbättringar av respekten för demokratin och de mänskliga rättigheterna i landet har skett, men stora utmaningar kvarstår. Tidigare presidenten Abdelaziz Bouteflika avgick den 2 april 2019. En interimspresident tillsattes i enlighet med konstitutionen. Två presidentval har därefter ställts in i brist på kandidater. Algeriets konstitutionsråd meddelade i juni att interimspresidenten kunde sitta kvar till dess att en ny president valts.

Den senaste utvecklingen inleddes den 22 februari 2019 när tiotusentals personer bröt mot det rådande demonstrationsförbudet i Alger för att protestera mot dåvarande presidenten Bouteflikas avsikt att kandidera en femte gång. Protesterna har därefter utvecklats till en folklig rörelse, *hirak*, som fortsatt att samla hundratusentals algerier över hela landet varje fredag. Studentdemonstrationer hålls regelbundet varje tisdag.

Kraven från demonstranterna har fokuserat på att få ett nytt politiskt styre, institutionella styrnings- och demokratifrågor, att få bort oligarkier och att bekämpa korruption. Bouteflikas familj har tvingats bort från makten och ställts inför rätta för ekonomiska oegentligheter. Klaner, som tidigare haft stort politiskt inflytande, har tvingats lämna

sina positioner. De etablerade politiska partiernas sammansättning och verksamhet har påverkats. Nationella befrielsefronten, FLN, som sedan självständigheten varit det statsbärande partiet, har förlorat sin särställning. Flera politiska ledare har tvingats lämna, anklagade för korruption.

Ingen enskild politiker, partiorganisation, eller andra aktiva organiserade politiska grupper har hittills framträtt som ledare för proteströrelsen. Vissa framsteg av rättighetskaraktär har uppnåtts då medborgarnas yttrande-, press-, och informationsfriheter har förbättrats. Mötesfriheten har stärkts genom att demonstrationer nu är ett politiskt faktum. Internet har generellt varit tillgängligt och sociala medier har blivit ett viktigt verktyg för ökad yttrandefrihet och har berett marken för ett generationsskifte i algerisk politik. Civilsamhällesorganisationer har samverkat med demonstranterna och bidragit till att bibehålla demonstrationernas icke-våldsamma karaktär.

Framstegen begränsas av myndigheternas många tillslag mot journalister, aktivister och politiker. I samband med demonstrationerna har polis och gendarmeri genomfört riktade arresteringar och tidvis våldsamt skingrat demonstranter med tårgas och vattenkanoner. Personer som deltagit i gruppaktioner av studenter, fackförbund, akademiker, läkare, jurister, har tagits in till förhör på oklara grunder. Det finns rapporter om infiltratörer bland demonstranterna, vars uppgift är att begränsa olika åsiktsuttryck. Det förekommer uppgifter om att feministiska protester saboterats, främst av religiöst motiverade aktörer.

Få ändringar i lagstiftning har hittills skett som ett resultat av *hirak*-rörelsen. Det algeriska rättsväsendet är inte fristående från den politiska makten eftersom presidenten utser samtliga domare och åklagare. Det innebär betydande rättsosäkerhet trots att rättegångar är offentliga och att bland annat rätt till försvarare och rättshjälp finns. Familje- och andra personliga relationer, samt socioekonomisk status, påverkar domstolarnas beslut och gör att principen om likhet inför lagen kan ifrågasättas.

När det gäller straffrihet har korruptionsbrott hamnat i fokus under 2019 genom en rad uppmärksammade rättegångar mot makthavare från Bouteflikas tid vid makten.

II. RÄTTSSSTATENS PRINCIPER

Algeriet har ett utpräglat presidentstyre. Konstitutionen är fortsatt densamma som under president Bouteflika och föreskriver delning mellan den verkställande och den dömande makten. I praktiken begränsas domstolarnas oberoende då presidenten utser samtliga domare och åklagare.

Konstitutionen, som senast reviderades 2016, har blivit föremål för skarp kritik och det är oklart om den fortsatt kommer att utgöra ramen för landets utveckling. Proteströrelsen menar att texten är skraddarsydd för den tidigare regimen och *hirak* är beredd att hitta politiska lösningar som inte har stöd i konstitutionen. Bouteflika ville under sin sista tid åsidosätta den konstitutionella ramen för att kunna sitta kvar vid makten. Militären har med hänvisning till sin historiska roll att värna Algeriets nationella integritet hävdad konstitutionens fortsatta giltighet till dess nytt presidentval hållits. Önskemål om en ny konstitution har bland annat förts fram av oppositionen. En reviderad vallagstiftning som ökar det demokratiska inflytandet anses vara ett nödvändigt komplement.

Lagstiftningen mot offentlig korruption är sträng. *Transparency International* rankade 2018 Algeriet på plats 105 av 180 rankade länder i sitt index över upplevd korruption. Ett stort antal korruptionsmål har väckts under 2019 mot företrädare för den tidigare regimen. Landet rankas på plats 72 av 126 rankade länder på *World Justice Projects* rättsstatsindex.

Rättssäkerhet

Presidentens rätt att tillsätta samtliga domare och åklagare begränsar rättsväsendets oberoende.

Rätten till en rättvis rättegång är grundlagsfäst och de flesta rättegångar är offentliga, även sådana som rör terroristbrott. En domare kan dock besluta om stängda dörrar om han bedömer att förhandlingen stör den allmänna ordningen.

Det finns en presumtion om att en anklagad är oskyldig till dess att fällande dom meddelats. En misstänkt person kan avstå från att uttala sig, avge vittnesmål, och har rätt att överklaga domar och beslut. Rätten att närvara vid sin egen rättegång är lagstadgad, liksom rätten till advokat. Lagen föreskriver att män och kvinnor ska behandlas lika i rättsprocesser. Straffbarhetsåldern är 16 år men det finns särskilda påföljder för personer under 18 år. Barn som begår brott kan tas om hand från 13 års ålder, men kan inte dömas till fängelse. Offentlig försvarare betalas av staten.

Frivilligorganisationer menar att det finns brister i domstolarnas opartiskhet. Familje- och andra personliga relationer, samt socioekonomisk status, påverkar domstolarnas beslut och avgöranden. Domstolsavgöranden i mål som rör de mänskliga rättigheterna kan enligt lag överklagas, inklusive frågor om amnesti för personer, fängslade för terrorism. Ersättning kan enligt lag utdömas till familjer och närstående för kränkningar av och övergrepp mot de mänskliga rättigheterna, men det är oklart om detta tillämpas i praktiken. Personer som döms för terrorism har enligt lag samma rättigheter som andra interner. I realiteten är dessa personer emellertid säkerhetsklassade med hänvisning till den risk som de anses utgöra för landet och de hålls på anstalter som uppfyller särskilda krav.

Straffrihet och ansvarsutkrävande

Straffrihet har länge ansetts vara ett problem. Människorättsorganisationer har rapporterat att straffrihet för polis- och fängelsepersonal har lett bland annat till övervåld och integritetskränkande kroppsvisitationer. Det finns begränsat med information om huruvida rättsliga åtgärder vidtas mot personer inom statsapparaten, administrationen, polisen, militären och andra statliga aktörer för sådana överträdelser.

Amnesty International kritiserar fortsatt myndigheterna för att rättsliga åtgärder inte vidtagits mot de personer som begått övergrepp och kränkningar av de mänskliga rättigheterna under 1990-talets år av islamistisk terrorism och nationell konflikt, innan dåvarande president Bouteflika började driva en så kallade försoningspolitik vid millennieskiftet.

Korruptionsbrott har kommit i förgrunden den senaste tiden, då ett stort antal av tidigare makthavare och oligarker ställts inför rätta för ekonomiska oegentligheter. Ett tiotal större utredningar för så kallade "affärer" rörande korruption och olagliga finansiella transaktioner har inletts av åklagare sedan februari i år.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Algeriet har enligt 2016 års konstitution ett flerpartisystem. Presidenten väljs i direkta val för en mandatperiod om fem år. Rätten att upptas i röstlängd för parlaments- och presidentval är lagstadgad. Efter Bouteflikas avgång tillträdde en interimspresident. Allmänna val till parlament, regionala och lokala församlingar ska ske vart femte år. Parlamentet har två kammare. Ett fyrtiotal partier deltog i parlamentsvalet 2017. Oppositionen har en begränsad roll i parlamentet.

Fram till Bouteflikas avgång var maktkoncentrationen närmast total hos de statsbärande partierna FLN och RND. Proteströrelsen 2019 har medfört en bred politisk debatt. De klaner som tidigare styrde landet anses till stor del ha brutits upp och det partipolitiska landskapet är idag mer rörligt. Aktörer knutna till proteströrelsen saknar stabila partiorganisationer. Intressesammanslutningar utan ett formaliserat partiprogram, som den politiska gruppen *Mowatana*, förekommer. Gruppen blev föremål för polisingripanden 2018.

Nytt presidentval, ny konstitution och nya demokratiska institutioner är föremål för omfattande diskussioner. Konstitutionen förbjuder politiska partier grundade på religion, etnicitet, kön, eller språk. Politiska partier med övervägande stöd inom den etniska berbergruppen är sedan länge tolererade. Ingripanden mot bärare av berberflaggan har

förekommitt vid demonstrationerna 2019 med motiveringen att detta hotar den nationella sammanhållningen.

Kvinnor är politiska aktörer i Algeriet sedan självständighetskampen på 1950- och 60-talen. Regeringen ska enligt lag verka för att kvinnors politiska rättigheter stärks, och 30 procent av partiernas listade kandidater till folkvalda församlingar ska vara kvinnor. Ingen garanti finns dock för att kvinnor ska väljas in; omkring 26 procent av parlamentsledamöterna är för närvarande vara kvinnor.

Det civila samhällets utrymme

Det civila samhället är starkt kringskuret av administrativa hinder. Bouteflika-regimen använde systematiskt säkerhetshänsyn för att motverka kritik mot regimen, vilket bland annat tog sig uttryck i att civilsamhällesorganisationers arbete försvårades genom administrativa hinder.

Algeriska civilsamhällesorganisationer ska enligt lag ansöka om tillstånd för sin verksamhet hos inrikesministeriet. Ministeriet kan avslå ansökan om organisationen eller föreningen anses utgöra ett hot mot myndigheterna eller mot allmän ordning. Ministeriet kan även upplösa civilsamhällesorganisationer som anses utgöra hot. Efter att organisationerna har registrerats måste de löpande informera myndigheterna om sina aktiviteter och verksamhet, finansieringskällor, samt byte av personal. Lagen föreskriver även att myndigheterna måste ge sitt godkännande innan finansiering får tas emot från utlandet. I praktiken innebär lagtillämpningen att många algeriska civilsamhällesorganisationer är tolererade, men inte formellt godkända. Tidigare lagstiftning gäller fortsatt men det finns tecken på att den restriktiva tillämpningen minskat under första halvan av 2019.

Efter att demonstrationerna inleddes i februari har utrymmet för politisk kritik från det civila samhällets sida *de facto* ökat och dessa har framfört fullständig systemförändring som centralt krav. Den algeriska organisationen för de mänskliga rättigheterna LADDH (*Ligue algérienne pour la défense des droits de l'homme*) har under 2019 kunnat

verka som en kraftfull aktör. Åtskilliga algeriska intresseorganisationer framhåller dock fortsatt att de möter starkt motstånd från myndigheterna. *Amnesty* har påtalat arresteringar i samband med demonstrationerna och menar att dessa enbart haft som syfte att begränsa demonstranternas yttrandefrihet.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Algerisk lag förbjuder tortyr. Påföljder med fängelsestraff upp till tjugo år gäller för myndighetsutövare som döms för tortyr eller annan omänsklig behandling. Drygt 130 anmälningar ska ha mottagits av algeriska myndigheter under 2018. Av dessa ska sex polistjänstemän ha åtalats och avstängts från tjänst. Det saknas rapporter om politiska försvinnanden mellan 2017 och 2019.

Dödsstraff

Dödsstraff finns som påföljd i lag och domstolarna dömer fortsatt till döden. Ett moratorium gäller dock sedan 1993 och dödsstraff verkställs inte i Algeriet. I samband med Algeriets periodiska granskning av de mänskliga rättigheterna i FN:s universella granskningsmekanism (UPR) i maj 2017 meddelade dåvarande algeriske utrikesministern att ett arbete inletts för att minska antalet brott för vilka dödsstraff kunde utdömas. För närvarande kan civila och militära domstolar döma till döden för bland annat förräderi, spioneri, attentat, beväpnat uppror, mord, dråp, kidnappning med tortyr, mordbrand, flygplanskapning och desertering.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Konstitutionen garanterar medborgarnas rörelsefrihet inom territoriet. Begränsningar gäller av säkerhetsskäl i vissa gränsområden. Män i värnpliktig ålder får inte lämna landet utan tillstånd. Giftna kvinnor under 18 år måste ha makes tillstånd för att få resa utomlands.

Straffbarhetsåldern är 16 år. Personer dömda för terrorism har enligt lag samma rättigheter som andra inbördes men anses tillhöra en högre riskkategori och kan bli föremål för särbehandling. Arresteringsorder från åklagare fordras för gripande av misstänkta, som inte tas på bar

gärning. Gripna ska omgående tillåtas kontakta närstående. Godtyckliga frihetsberövanden är enligt *Amnesty International* ett betydande problem. Myndigheterna använder vaga grunder eller anklagelser som skäl för kvarhållande. Maximal lagstadgad tid för anhållande är normalt 48 timmar och juridiskt biträde tillåts inte under denna tid. Därefter har den misstänkte rätt till advokat. Långa häktningstider är ett problem och människorättsorganisationer menar att personer som väntar på rättegång utgör merparten av alla frihetsberövade. Algeriska myndigheter hävdar att de bara representerar cirka 12 procent.

Konstitutionen skyddar personers integritet och privatlivets helgd. Individens bostad, kommunikation, och korrespondens får inte kränkas. Det finns dock uppgifter att myndigheterna utövar omfattande elektronisk övervakning av journalister, politiskt aktiva och mänskliga rättighetsorganisationer.

Standarden i algeriska fängelser bedöms av *Internationella Rödakorskommittén* (ICRC) som acceptabel. Myndigheterna har de senaste åren avsevärt förbättrat standarden på algeriska fängelser och fångvårdsanstalter med ambition att nå internationellt genomsnittsstandard. ICRC har en dialog med myndigheterna om stöd för att förbättra förhållandena och tillgången till hälso- och sjukvård samt stärka interners juridiska skydd. Överbeläggning på fängelserna är fortsatt ett stort problem med i flera fall upp till 200 - 300 procent. En starkt bidragande orsak till detta är att myndigheterna alltför ofta tillgriper häktning och annat kvarhållande inför rättegång. Regeringen har gett både ICRC och försvarare av de mänskliga rättigheterna i Algeriet möjlighet att besöka fängelser och fångvårdsanstalter.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

2016 års konstitution garanterar yttrande-, press-, och informationsfrihet. Oberoende media kritiserar och karikatyrister driver med officiella personer i ledande ställning. Civilsamhälle och opposition har tillgång till privata media. Tillgången till statliga media är däremot begränsad för dessa aktörer.

Hirak och proteströrelsen har *de facto* stärkt yttrandefriheten i Algeriet. Efter Bouteflikas avgång har få ingripanden skett mot medborgarnas möjlighet att uttrycka sin åsikt offentligt i samband med demonstrationer och i sociala media. Tillgången till internet är god, via wifi och telenät, och tillgängligt förutom i obebodda ökenområden. Enligt lagstiftningen mot cyberkriminalitet ska internettjänstleverantörer samarbeta med myndigheterna mot säkerhetshot.

Trakasserier av olika slag förekommer från myndigheternas sida genom informella påtryckningar mot utgivare, journalister, och reklambyråer. Lagen om förtal är så vagt formulerad att den kan användas för att begränsa yttrandefriheten. Censur sker på kulturområdet. Pressen är beroende av statliga tryckerier och distributionskanaler. Företrädare för mediebranschen hävdar att myndigheterna styr den privatägda pressen genom sitt monopol på tillstånd för annonsering. Enligt *Reportrar utan gränser* skedde merparten av all annonsering under 2017 och 2018 genom företag med koppling till regimen.

Journalister kritiserar svårigheterna att få tillgång till information från statliga företag och från myndigheter. Under år 2018 ska enligt myndigheterna 14 internationella nyhetsbyråer ha varit ackrediterade i landet. Härutöver ska tolv utländska sändningskanaler vara tillgängliga. *Reuters* korrespondent Tarek Amara utvisades i mars 2019 efter ett reportage om protester mot dåvarande presidenten. Den tryckta utgåvan av tidskriften *Jeune Afrique* har inte varit tillgänglig i landet sedan april 2018, men publikationen kan nås online. Uppkoppling från IP-adresser inom Algeriet till webbtidningen *Tout sur Algerie*, TSA, har blockerats av myndigheterna sedan maj 2019.

Rätten till mötes- och föreningsfrihet

Mötes- och föreningsfriheten är formellt grundlagsskyddad. Begränsningar i tillämpningen har tidigare varit omfattande och få tillstånd har givits, vilket har kritiserats av *Human Rights Watch* och *Amnesty International*. Lagregler som omgärdar föreningsfriheten medför stora hinder för det civila samhället. Organisationerna *SOS Försvunna*, *Djazairouna*, *LADDH* (*Ligue algérienne pour la défense des*

droits de l'homme), och *Nationella föreningen mot korruption*, fick inte sina licenser förnyade 2017 – 2018. Civilsamhällesorganisationer som saknar tillstånd kan fortsätta sin aktivitet, men får inte offentlig finansiering. Särskilt tillstånd fordras för att ta emot finansiering från utlandet.

Sedan demonstrationerna mot regimen inleddes 2019 har myndigheternas hållning till mötesfriheten i viss utsträckning ändrats. Protester som regelbundet samlar över en miljon deltagare har ägt rum varje fredag över hela landet sedan våren 2019. Studenter, jurister, journalister, och akademiker, har också samlats för politiska protester varje vecka.

Religions- och övertygelsefrihet

Islam är statsreligion. Över 90 procent av algerierna är sunnimuslimer. Sufismen har djupa historiska rötter i Algeriet. Enligt konstitutionen är offentliga myndigheter förbjudna att "agera på sätt som inte står i överensstämmelse med islam". Minnen från den islamistiska terrorismen på 90-talet lever kvar bland befolkningen och myndigheternas inblandning i religionsutövningen är långtgående. Religiösa sammanslutningar måste ha tillstånd, och imamernas predikan förhandsgranskas. Salafism, wahabism, shia, och ahmadi-islam anses vara "utländskt religiöst inflytande". Sekulära och religiösa myndigheter slog ned på Algeriets Ahmadi-muslimer 2018, som anklagades för att vara avfällingar.

Konstitutionen garanterar samvetsfrihet så länge inte den allmänna ordningen störs. Någon enstaka procent av befolkningen är kristen och aktiva kristna församlingar finns. Förutom Vatikanens diplomatiska sändebud arbetar katolska biskopar i Alger, Oran och Constantine. Antalet personer som tillhör den judiska trosläran uppskattas till något hundratal.

V. EKONOMISKA, SOCIALA och KULTURELLA RÄTTIGHETER

Fackliga rättigheter och relaterade frågor

Rätten att organisera sig fackligt är grundlagsskyddad för algeriska medborgare. Algeriet har ratificerat samtliga Internationella arbetsorganisationens (ILO) konventioner om föreningsfrihet och kollektivavtal men tillämpningslagstiftning saknas. Fackföreningar som ägnar sig åt otillåten verksamhet eller ansluter sig till politiska partier kan upplösas av domstol. UGTA (*Union générale des travailleurs algériens*) som ingår i ITUC (*International Trade Union Confederation*) representerar majoriteten av offentligt anställda och är godkänd av myndigheterna. Flera oberoende fackförbund såsom CGATA *Confédération générale autonome des travailleurs en Algérie*, SNAPAP (*Syndicat national autonome des personnels de l'administration publique*) och lokala fackklubbar har vägrats erkännande. Det är förbjudet att diskriminera fackföreningsanslutna, men ILO ansåg 2017 att regeringen avskedat flera offentliga tjänstemän på grund av deras fackliga aktivitet.

Algeriet har enligt Världsbanken klarat en tjugoprocentig fattigdomsreduktion sedan millennieskiftet. Stora framsteg har gjorts med att minska arbetslösheten, från 30 procent år 2000, till cirka 12 procent för perioden 2017 – 2018. Ungdomsarbetslösheten är starkt avvikande, med 30 procent öppet arbetslösa 2018. Otillräcklig diversifiering i ekonomin, låg aktivitet inom privata sektorn brister i utbildningssektorn är orsaker till den höga arbetslösheten bland ungdomar.

Lagstadgade arbetsvillkor följer internationell standard, men tillämpas inte konsekvent. 40 timmars arbetsvecka, rätt till kollektivavtal, socialförsäkring, samt övertidsersättning finns. UGTA (*Union générale des travailleurs algériens*) kan ingå kollektivavtal. Lägsta ålder för förvärvsarbete är 16 år. Barnarbete är förbjudet och inspektioner företas regelbundet, men personer under 16 år kan arbeta med föräldrarnas tillåtelse. Enligt Unesco uppskattas cirka sju procent av alla barn mellan fem och 14 år utöva någon form av arbete i Algeriet. Antalet arbetsmiljökontrollanter, som behövs för att tillse att barn under 16 år inte befinner sig i arbete, lever inte upp till ILO:s rekommendationer.

I *International Trade Union Confederation:s Global Rights Index* placeras Algeriet inom den lägsta kategorin fem av fem, i deras bedömning av respekten för arbetares rättigheter.

Rätten till bästa uppnåeliga fysiska och mentala hälsa

Medellivslängden är 77 år. Mellan 1990 och 2017 har den förväntade livslängden ökat med 9,6 år. Barnadödligheten uppskattades av *Världshälsoorganisationen* (WHO) vara 24 av 1000 år 2017. Födelsetalet är omkring 2,8 barn, med knappt två procents befolkningstillväxt enligt de senaste tillgängliga siffrorna (2016).

Inga aktuella siffror finns för utgiftsandel i statsbudgeten för hälsa och sjukvård (7,2 procent 2014). Sjukvården är i princip kostnadsfri, men en patientavgift på omkring tio kronor uttas oftast. Standarden är låg och hygienen bristfällig. Privata vårdalternativ saknas. Tillgång på medicin och välfungerande medicinsk utrustning är dålig.

Både gifta och ogifta kvinnor har rätt till preventivmedel, men socialt, kulturellt och religiöst tryck förhindrar kvinnor från att göra fria val. Det finns inga rapporter om påtvingade aborter eller ofrivilliga steriliseringar av myndigheterna.

Rätten till utbildning

Läskunnigheten uppgår till över 80 procent. Skolplikt gäller för barn mellan 6 och 16 år. Skolutbildningen är kostnadsfri. Enligt Världsbanken har Algeriet uppnått grundskoleutbildning för 97 procent av befolkningen. FN anger förväntat antal år i utbildning per individ till 14,4. *Organisation for Economic Cooperation and Development* (OECD) PISA-studie av Algeriet 2015 visar emellertid på låga kvalitativa resultat. Ett fyrtiotal universitet och högskolor undervisar i huvudsak på arabiska, men även på berberspråket amazight, och på franska. Myndigheterna arbetar för att öka integrationen av barn med funktionsnedsättning i statliga skolor.

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet

Algeriet klassas av Världsbanken medelinkomstland med bruttonationalprodukt per capita på 4,800 amerikanska dollar 2018. Algeriet är Afrikas fjärde största ekonomi.

Enligt Världsbanken är Algeriet bland de länder som lyckats minska fattigdomen med 20 procent de senaste tjugo åren. Nationalinkomsten per person ökade med nära 40 procent mellan 1990 och 2017. Världsbanken framhåller att landet genomfört åtgärder i linje med målen för hållbar utveckling. I FN:s utvecklingsprogram (UNDP) index över mänsklig utveckling låg Algeriet 2017 på 85 plats av 189 länder och därmed i indexets högre kategori.

Algeriet är i huvudsak en planekonomi och ett statshandelsland där subventioner används som fördelningspolitiskt instrument. Bostäder, sjukvård, bröd, energi, drivmedel, mjölk och andra varor är starkt subventionerade och tillgängliga för befolkningen i sin helhet. Särskilda stöd utgår till personer med funktionsnedsättning.

På grund av bristande diversifiering sedan oljeprisfallet 2014 befinner sig Algeriets ekonomi i en problematisk situation. Omfattande budgetunderskott orsakas av utgifter för subventionssystemen för konsumtion av energi, bostäder, livsmedel, sjukvård, med mera. Kostnaderna är inte hållbara. Krav på ekonomiska eller sociala reformer har hittills inte förekommit i *hirak* men en ekonomisk kris längre fram, som kan få konsekvenser för demokrati- och säkerhetsläge, kan inte uteslutas.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna

Våld mot kvinnor är vanligt förekommande i Algeriet. Det förekommer uppgifter om att mer än 95 procent av alla kvinnor utsatts för någon form av våld. Vid våld i hemmet måste kvinnan uppsöka särskild "rättsläkare" innan polisanmälan kan ske. Våldtäkt inom äktenskapet är inte kriminaliserat. Enligt kvinnorrättsorganisationer dör mellan 100 och 200 kvinnor varje år på grund av våld i hemmet, men

mörkertalet tros vara stort. Den algeriska mänskliga rättighetsorganisationen CIDDEF (*Centre d'information et de documentation sur les droits de l'enfant et de la femme*) har lokala larmnummer för utsatta kvinnor på 15 platser i landet.

Starka religiösa och sociala normer medför betydande restriktioner för kvinnor. Trots att konstitutionen föreskriver jämställdhet diskriminerar delar av den algeriska lagstiftningen kvinnor. Detta gäller särskilt familjerättslagstiftningen, som innehåller islamisk rätt. Kvinnor ärver en mindre andel än vad manliga syskon, eller en bortgången makes bröder ärver. Månggifte tillåts. Kvinnor kan begära skilsmässa och får vanligtvis formellt vårdnad om sina barn, dock utan rätt att ta beslut som rör barnens utveckling, exempelvis val av skola eller utbildning.

Kvinnor kan ingå kontrakt, ta banklån, använda egna finansiella medel och äga företag. Allt fler unga kvinnor blir entreprenörer i storstadsområdena. Högutbildade kvinnor är starkt representerade inom vissa sektorer. Bland jurister uppges 70 procent av de nyutexaminerade vara kvinnor. Vid anställning är dock diskrimineringen omfattande. På landsbygden finns ett starkt socialt tryck på beslöjning som villkor för arbete.

Barnets rättigheter

Enligt Unicef är 99,6 procent av algeriska barn folkbokförda. Organisationen *SOS Children's Villages International* konstaterar dock att cirka en halv miljon algeriska barn är föräldralösa och särskilt utsatta, bland annat för hemlöshet.

Skolplikt råder och algeriska barns skolgång är kostnadsfri mellan 6 och 16 års ålder. Pojkar och flickor ska enligt lag likabehandlas inom skolsystemet. Unicef uppskattar dock att mindre än hälften av ungdomar mellan 15 och 18 år går i gymnasiet. Man noterar också betydande regionala skillnader när det gäller inskrivning i förskola med ett väsentligt lägre antal förskolebarn i de östra och centrala delarna av landet.

Algeriska myndigheter har de senaste åren tillfört resurser för att agera mot våld mot barn, som är kriminaliserat men utbrett. Trots att Algeriet 2015 antog lagstiftning ägnad att öka skyddet av barn noterar Unicef att barnaga fortsatt är mycket utbrett och man bedömer att närmare 90 procent av alla barn någon gång utsatts för fysiskt eller psykiskt våldsam behandling. Enligt det oberoende nätverket NADA (*Réseau algérien pour la défense des droits de l'enfant*) har våldet mot barn ökat. Unicef försöker genom sin kampanj #EndViolence att medvetandegöra myndigheter och medborgare om barnets rättigheter.

Barnarbete förekommer, framförallt inom den informella sektorn i ekonomin, och inom familjen. Unicef uppskattar att omkring sex procent av barn i åldrarna fem till 14 år utför någon form av ekonomisk aktivitet. Lägsta lagstadgade ålder för förvärvsarbete är 16, men yngre barn kan arbeta som lärlingar om de har tillåtelse av sina målsmän. Lagen listar riskfyllda arbeten för personer under 19 år. Tillräcklig lagstiftning saknas dock för att förhindra att barn utför olagligt eller farligt arbete. Det saknas även lagregler som förbjuder viss typ av arbete, som är särskilt riskfyllt för barn..

I samband med att Algeriet granskades i FN:s kommitté för barnets rättigheter i maj 2018 framfördes kritik mot bristande tydlighet och information om hur barn ska gå tillväga för att framföra klagomål till det nationella organet för främjande och beskydd av barn ONPPE (*Organe national de la protection et de la promotion de l'enfance*). Kommittén liksom *Human Rights Watch* har understrukt vikten av att Algeriet undertecknar deklarationen om säkra skolor inom ramen för FN:s protokoll om barn i väpnade konflikter. Algerisk straffrättslig lagstiftning förbjuder av minderåriga att bära vapen.

Rätt att ingå äktenskap inträder vid 19 års ålder. Minderåriga får gifta sig med föräldrarnas tillstånd. Lägsta ålder för sexuellt samtycke är 16 år. Det är olagligt för målsman att tvinga minderåriga att gifta sig mot deras vilja. Barnprostitution förekommer och ses som ett allvarligt problem av myndigheterna, också kopplat till människohandel. Våldigt lite görs dock för att öka medvetandet hos befolkningen kring förekomsten av barnprostitution.

Antalet barnkidnappningar som utförs av den ena eller andra föräldern uppges ha minskat. Algeriet är inte part till 1980 års Haagkonvention om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Algeriets sammanhållningspolitik bygger sedan självständigheten på grundsatsen om en nationell identitet utan etniska markörer och konstitutionen innehåller ett förbud mot diskriminering på etniska grunder. Konstitutionen föreskriver att berberspråket amazight är ett av Algeriets två officiella språk jämte arabiska. Härutöver är det franska språket utbrett och används inom administrationen. Huvuddelen av de algerier som definierar sig som berber är hemmahörande i Kabylien. Den kabylska identiteten är politiskt kontroversiell, men socialt accepterad.

Hbtq-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter

Allvarlig diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet förekommer i Algeriet. Homosexuella handlingar är kriminaliserade och kan bestraffas med fängelse upp till två år. Samkönade relationer oavsett samtycke mellan vuxna är ett brott, som straffas med fängelse upp till tre år.

Hbtq som begrepp är inte kriminaliserat i lag. Hbtq-personer riskerar istället åtal under en rad lagar för exempelvis "offentlig oanständighet", "kriminellt samröre", eller prostitution. Den algeriska lagstiftningens allmänna anti-diskrimineringsbestämmelser gäller inte för hbtq-personer, som diskrimineras bland annat i rättsprocesser, inom sjukvården, och på arbetsmarknaden. Hatbrott förekommer. Exempel finns på att de beivras enligt strafflagens bestämmelser mot våldsbrott.

Algeriska myndigheter har hindrat civilsamhällesorganisationer som driver hbtq-frågor från att hålla möten under hot om fängelsestraff. Det algeriska nätverket *Association Alouen* arbetar via sociala medier för att motverka våld och diskriminering av hbtq-personer.

Flyktingars och migranternas rättigheter

Enligt lag går det att söka asyl i Algeriet, men eftersom administrativa processer för hantering av ansökan saknas är detta inte en reell möjlighet. FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) menar att algeriska myndigheter inte alltid godtar den flyktingstatus som fastställs av UNHCR. UNHCR har inte noterat någon systematisk diskriminering av någon specifik migrantgrupp.

Under perioden 2017 – 2018 sökte i snitt 200 – 300 personer asyl varje månad hos UNHCR. Enligt algeriska myndigheter försöker cirka 500 migranter ta sig in i landet varje dag längs den sydliga gränsen. UNHCR registrerade även 10 000 inkommande syrier under perioden, vilka inkvarterades av algeriska myndigheter.

Visst skydd finns mot *non-refoulement*, det vill säga risken att flyktingar utvisas till ett land där de riskerar förföljelse. Enligt Internationella migrationsorganisationen (IOM) har dock utvisning skett av personer från Niger och Mali. I sin rapport uppskattar IOM att Algeriet utvisat över 12 000 personer till Niger samt 8 000 personer till andra afrikanska länder under 2018.

Algeriet ger skydd till de västsahariska flyktingarna genom att upplåta fem flyktingläger i Tindouf. Antalet västsahariska flyktingar som lever i flyktingläger i Tindouf uppskattas till cirka 130 000, utifrån uppgifter från FN:s livsmedelsprogram (WFP) om antalet matransoner som fördelas i lägren. Officiell folkräkning i flyktinglägren finns ej. *Polisario* genom *Sahariska Röda Halvmånen*, UNHCR, WFP, FN:s barnfond (Unicef) och ett flertal civilsamhällsorganisationer förser flyktingarna med grundläggande förnödenheter. Algeriska myndigheter bidrar till infrastrukturutveckling och skolgång.

Enligt organisationen Freedom House har Polisario intagit en hårdare attityd mot dissidenter under senare år. Yttrande- och pressfriheten i Tindouf är begränsad.

Ett ökat antal migranter från Sahel har de senaste åren sökt sig till Algeriet. Det är oklart hur många av dessa som stannar i landet.

Migranter omfattas inte av samma fri- och rättigheter som algeriska medborgare, bland annat vad gäller skydd mot icke-diskriminering.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Uppskattningsvis finns över två miljoner (2013) personer med funktionsnedsättning i Algeriet. Cirka hälften erhåller någon form av statlig ersättning. 2009 ratificerade Algeriet den internationella konventionen om rättigheter för personer med funktionshinder. En ramöverenskommelse finns om samarbete med *Handicap International*. Diskriminering är förbjuden i samband med anställning, utbildning, och sjukvård, men tillämpningen av denna bestämmelse är oklar. Få byggnader och transportmedel är anpassade för personer med funktionshinder, som i realiteten saknar tillgång till det offentliga rummet.

VII. EXEMPEL PÅ SVENSKT OCH INTERNATIONELLT ARBETE RÖRANDE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER, DEMOKRATI OCH RÄTTSSTATENS PRINCIPER I ALGERIET

Sverige har inget bilateralt utvecklingssamarbete med Algeriet om respekten för de mänskliga rättigheterna och demokrati. Svenskt humanitärt stöd till flyktinglägren i Tindouf förmedlas via WFP, UNHCR och Oxfam. Projektstöd ges till Tindouf-lägren inom ramen för regionstrategin för Mellanöstern och Nordafrika. Sveriges ambassad i Alger genomför årliga fältbesök till lägren i Tindouf för att uppdatera sig om läget.

Sverige arbetar genom sin ambassad i Alger aktivt med feministisk utrikespolitik och utvecklingen av kvinnors situation i dialog med myndigheter, civilsamhällesorganisationer och kvinnorrättsaktivister. Regeringens demokratisatsning, som går ut på att Sverige i alla sammanhang ska stå upp för demokratiska principer, arbeta för att stärka demokratin och uttrycka kritik när den brister ingår i ambassadens verksamhet.

Algeriet granskades senast i FN:s universella granskningsmekanism (UPR) i maj 2017. Den algeriska delegationen deltog aktivt i granskningen. Sverige rekommenderade Algeriet att avkriminalisera

samkönade relationer, att stärka yttrandefriheten i konstitutionen, att bekämpa våld mot kvinnor och ställa förövarna inför rätta, samt att införa ett fungerande asylsystem i enlighet med internationell rätt. Algeriet noterade rekommendationen om att avkriminalisera samkönade relationer men accepterade övriga rekommendationer.

VIII. RATIFICERING AV CENTRALA KONVENTIONER OM MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Ratifikationsläget avseende centrala konventioner om mänskliga rättigheter

Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (*International Covenant on Civil and Political Rights*, ICCPR) och det fakultativa protokollet om enskild klagorätt ratificerades år 1989. Algeriet är inte part till det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet.

Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (*International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*, ICESCR) ratificerades år 1989. Algeriet är inte part till det fakultativa protokollet om enskild klagorätt.

Internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (*International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination*, ICERD) ratificerades år 1972.

Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor (*Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women*, CEDAW) ratificerades år 1996. Algeriet är inte part till det fakultativa protokollet om enskild klagorätt.

Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig och förnedrande behandling eller bestraffning (*Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*, CAT) ratificerades år 1989. Algeriet är inte part till det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr.

Konventionen om barnets rättigheter (*Convention on the Rights of the Child*, CRC) ratificerades år 1993. Det fakultativa protokollet om barn i väpnade konflikter och det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi ratificerades år 2009 respektive år 2006.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (*Convention on the Rights of Persons with Disabilities*, CRPD) ratificerades år 2009.

Internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden (*International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances*, ICED) undertecknades år 2007, men har inte ratificerats.

1951 års konvention angående flyktingar rättsliga ställning (*Convention Relating to the Status of Refugees 1951 Refugee Convention*) ratificerades år 1963. Det tillhörande protokollet ratificerades år 1967.

Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen (*Rome Statute of the International Criminal Court*, ICC) undertecknades år 2000 men har inte ratificerats.

Regionala instrument

Afrikanska stadgan om mänskliga och folkens rättigheter (*African Charter on Human and Peoples Rights*, ACHPR) ratificerades år 1987. Tilläggsprotokollet om kvinnors rättigheter ratificerades år 2016.

Afrikanska stadgan om barnens rättigheter och välfärd (*African Charter on the Rights and Welfare of the Child*, ACRWC) ratificerades år 2003.

Arabiska stadgan för de mänskliga rättigheterna, (*Arab Charter for Human Rights*, ACHR) ratificerades år 2006.